

AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASI
ELM VƏ TƏHSİL NAZİRLİYİ

Azərbaycan Respublikası Elm və Təhsil Nazirliyi
Azərbaycan Dövlət İqtisad Universiteti (UNEC)

Təsdiq edirəm:

«İqtisadiyyat» kafedrasının
müdiri: i.ü.f.d., S.İ.Hübətova

BEYNƏLXALQ MÜNASİBƏTLƏR TARİXİ - 1
FƏNNİ ÜZRƏ İŞÇİ TƏDRİS PROQRAMI
(Syllabus)

I. Fənn haqqında məlumat

Fənnin kodu:	01082
Fənnin növü:	Məcburi
Tədris ili:	2025-2026
Fənnin tədris semestri:	Payız
Fakültə:	İqtisadiyyat
Tədris yükü:	45 saat (mühazirə/məşğələ-30/15)

1.Müəllim haqqında məlumat

Fənni tədris edən müəllim:

E-mail ünvanı:

İş telefonu: 012 564 37 06

Tələbələr üçün məsləhət saatları:

III. Tələb olunan dərsliklər və dərs vəsaitləri

Əsas ədəbiyyat:

1. H.Ə.Əliyev. Müstəqilliyimiz əbədidir. I-XII kitablar.- B., 1996-2005.
2. M.Qasimov. Azərbaycanın xarici siyasəti.-B., 1997.
3. V.Abdullayev. Azərbaycan yeni diplomatiya məkanında.-B., 2000.
4. M.Abdullayev. Beynəlxalq münasibətlər tarixi. I-II hissə.-B., 2000.
5. A.Naciyeva. Beynəlxalq münasibətlər tarixi (1871-1919).-B., 2001.
6. A.N.Abbasbəyli. Beynəlxalq münasibətlər tarixi. Metodik vəsait.-B., 1999.
7. C.Həsənov. Azərbaycan beynəlxalq münasibətlər sistemində (1918-1920).-B., 1993.
8. M.Baxışov. Beynəlxalq münasibətlər tarixi (XVII əsrin II yarısından - 1871-ci ilədək).- B., 2005.
8. M.Baxışov. Beynəlxalq münasibətlər tarixi.-B., 2004.
9. Armaoğlu Tahir. 20-ci Yüzyıl siyasi tarixi (1914-1980). Ankara, 1989.
10. Armaoğlu Tahir. 20-ci Yüzyıl siyasi tarixi (1980-1990). Ankara, 1991.
11. Kumkale Tahir. Tarihten günümüzdə türk-rus ilişkileri. İstanbul, 1997.
12. Ozey Ramazan. Dünya platformunda Türk dünyası. İstanbul, 1997.
13. Аббасбейли А., Аббасбейли Г. Гейдар Алиев и мировая политика. Б., 1997.
14. Алиев Г. На стыке тысячелетий. Б., 2001.
15. Бжезинский З. Великая шахматная доска. М., 1999.
16. Бжезинский З. Идеология и сила Советской политики. М., 1962.
17. Бжезинский З. Между двух эпох. 1970.
18. Дипломатический словарь., т.1, М., 1971 (А-И)
19. Дипломатический словарь., т.1, М., Наука, 1984 (А-И)
20. Дипломатический словарь., т.2, М., 1971 (К-П)
21. Дипломатический словарь., т.3, М., 1971 (Р-Я)
22. История внешней политики СССР 1917-1975. М., 1976.
23. История дипломатии. Изд.2, ч.1, М.1959.
24. История дипломатии. Изд.2, ч.1, М.1979, Кн.2
25. Кеннан Д. Американская дипломатия. 1900-1950 гг. 1957.
26. Кеннан Д. Россия и Запад при Ленине и Сталине. 1961.
27. Шукюров И. Дипломатия мира. Б., 1997.
28. Киссинджер Г. Дипломатия. М., 1997.

Hər bir mövzu üzrə müəllimin mühazirə mətnləri və təqdimatları elektron kabinetə yerləşdirilir. Hər bir mövzu ilə bağlı müəllim əlavə olaraq xüsusi ədəbiyyat təklif edə bilər.

IV. Fənnin təsviri

“Beynəlxalq münasibətlər tarixi 1” beynəlxalq münasibətlərin inkişafını, beynəlxalq hadisələrin yerini, vaxtını, səbəblərini və dövlətlərin siyasi fəaliyyətini öyrənir. “Beynəlxalq münasibətlər tarixi” eyni zamanda müasir beynəlxalq münasibətlərin inkişaf meyillərini, global və regional problemləri öyrənir. “Beynəlxalq münasibətlər tarixi”nin öyrənilməsi Azərbaycan Respublikasının xarici siyasət fəaliyyəti üçün böyük əhəmiyyət kəsb edir.

Bəşəriyyət bugünkü beynəlxalq münasibətlər sistemini yaratmazdan əvvəl minillərlə davam edən çətin və keşməkeşli bir tarix yaşamışdır. İnsan cəmiyyətləri və birliklərinin sosial-siyasi xarakterindən, insanların maddi və mənəvi tələblərindən asılı olaraq onlar arasında müxtəlif xarakterli münasibətlər cərəyan etmiş, müharibələr, qanlı döyüşlər yaşanmış, iri dövlətlər, imperiyalar qurulmuş, sonra da iflasa uğramışlar. Bütün bunlar “Beynəlxalq münasibətlər tarixi” fənnində geniş şəkildə şərh olunur.

Beynəlxalq münasibətlər sisteminin formalaşmasının əsas hərəkətverici qüvvəsi Avropada XV əsrin sonu XVI əsrin əvvəllərindən milli dövlətlərin yaranması, istehsal və əmək bölgüsünün və bütövlükdə kapitalist sisteminin formalaşması prosesinin başlanması oldu.

XX əsrin əvvəllərindən başlayaraq beynəlxalq münasibətlər sistemi bir qədər də təkmilləşmiş, dövlətlər arasında siyasi, iqtisadi, dini və mədəni əlaqələr intensivləşmişdir. Dünya siyasətini müəyyən edən böyük dövlətlərin etno demoqrafik tərkibi müstəmləkə xalqlarının hesabına mürəkkəbləşmiş, əhalisinin milli, dini və sosial quruluşu dəyişmişdir. Bütün bunlara kursun proqramı çərçivəsində yer ayrılmışdır. Kursun xronoloji çərçivəsi qədim dövrdən XX əsrin 20-ci illərinə qədər olan dövrü əhatə edir.

V. Fənin məqsədi və vəzifələri

Gənc nəslin əsas aparıcı dəstələrindən biri olan tələbələrdə siyasət, siyasi münasibətlər və mənafeələr haqqında aydın təsəvvür yaratmaq, cəmiyyətin siyasi sistemində daxil olan struktur elementləri haqqında onları məlumatlandırmaqdır. Bütövlükdə müasir dünyada dövlətlərarası münasibətlərdə baş verən proseslər haqqında tələbələrdə ümumi təsəvvür yaratmaqdır. Digər tərəfdən, müstəqil Azərbaycan Respublikasının xarici siyasət fəaliyyətinin əhəmiyyətini və müasir dövrdə cəmiyyətin həyatına beynəlxalq münasibətlərin təsirinin artmasını tələbələrin nəzərinə çatdırmaqdır. Eyni zamanda ayrı-ayrı dövlətlərin xarici siyasət fəaliyyətinin sistemli təhlilinə xüsusi diqqət yetirilir.

VI. Fənin tədris metodologiyası

Bu fənin tədrisi prosesində mühazirələrin oxunması, interaktiv müzakirələrin aparılması, komanda şəklində layihələrin icrası, quiz-lərin, debatların keçirilməsi, işgüzar oyunlar, xüsusi nümunələrin (case-study) öyrənilməsi, sərbəst işlərin yazılması və test tapşırıqların yerinə yetirilməsi kimi geniş çeşiddə tədris və təlim üsullarından istifadə edilir. Dərsdə keçiriləcək mövzular bir-birləri ilə əlaqəli olduğundan, tələbələrin işlənmiş mövzuları yenidən təkrar etməsi məqsədə uyğundur. Müəllimin təmin etdiyi təqdimat, mühazirə, kitab və ya test əsasında tələbələr fənn üzrə təhsilini təkmilləşdirir, yeni biliklərə sahib olur. Dərsi yaxşı izləməklə birlikdə, dərs xaricində də, tələbələrin əlaqəli mövzuları öz aralarında müzakirə etməsi ən effektiv üsullardan biridir. İstər keçmiş mövzular üzərində çalışarkən, istərsə də gələcək mövzuları hazırlayarkən, tələbələr ehtiyac duya biləcəyi əlavə məlumatları, əlaqədar internet ünvanlarını (beynəlxalq və yerli media mənbələri) həm dərsi tədris edən müəllimin köməyi ilə, həm də müstəqil təhlil şəklində əldə edə bilər. Həmçinin tələbələrə xarici və yerli ədəbiyyatda, kitablarda və ya iqtisadiyyat jurnallarında yer alan iqtisadi yenilikləri izləmələri tövsiyə edilməkdədir.

VII. Kursun nəticələri

“Beynəlxalq münasibətlər tarixi” fənninin tədrisi tələbə gənclərdə müasir beynəlxalq münasibətlər haqqında obyektiv təsəvvürün yaranmasına və onların vətənə məhəbbət ruhunda tərbiyəsinə yaxından kömək edəcəyi şübhəsizdir.

Bilməlidirlər:

- Beynəlxalq münasibətlərin inkişafının vaxtını, səbəblərini və dövlətlərin siyasi fəaliyyətini öyrənir;
- “Beynəlxalq münasibətlər tarixi” müasir beynəlxalq münasibətlərin inkişaf meyillərinin qlobal və regional problemlərini öyrənir;
- Beynəlxalq münasibətlər tarixinin əsas hərəkətverici qüvvələri;
- Dünya siyasətini müəyyən edən böyük dövlətlərin etni-demoqrafik tərkibi;

- I Dünya müharibəsi ərəfəsində dünya diplomatiyası (1908-1914);
- Balkan dövlətləri arasında qarşılıqlı Balkan İttifaqının təşkii və onun məqsədi.

VIII. Prerekvizitlər:

Bu fənn müstəqil olduğu üçün fənnin tədrisindən öncədən və sonra tədris olunacaq fənnlər bir-birini təkrarlamır və üst-üstə düşmür.

IX. Fənni mühazirə mövzuları:

Fənn 45 saat olmaqla 12 mühazirə mövzusunun ibarətidir.

- Mövzu 1. Qədim dünya diplomatiyası tarixindən
- Mövzu 2. Orta əsrlərdə beynəlxalq münasibətlər
- Mövzu 3. XV və XVI əsrlərdə Azərbaycan diplomatiyası
- Mövzu 4. Yeni dövrün birinci mərhələsində beynəlxalq münasibətlər (XVII əsrin II yarısı – XVIII əsr)
- Mövzu 5. XIX əsrin birinci yarısında beynəlxalq münasibətlər
- Mövzu 6. Müqəddəs İttifaqın təşkili və Avropada irticanın güclənməsi prosesinin beynəlxalq münasibətlərə təsiri
- Mövzu 7. Böyük dövlətlərin müstəmləkə siyasəti şəraitində beynəlxalq münasibətlər (XVIII əsrin sonu – XIX əsrin birinci yarısı)
- Mövzu 8. XIX əsrin ikinci yarısında beynəlxalq münasibətlər
- Mövzu 9. ABŞ-da vətəndaş müharibəsi və Avropa dövlətləri beynəlxalq münasibətlər sistemində
- Mövzu 10. XIX əsrin sonu – XX əsrin əvvəllərində dövlətlərarası ziddiyyətlərin kəskinləşməsi şəraitində diplomatik münasibətlər
- Mövzu 11. Birinci dünya müharibəsi ərəfəsində dünya diplomatiyası (1908-1914)
- Mövzu 12. Balkan müharibəsi və dünya siyasəti

X. Fənnin mühazirə mətnləri

Fənnin bütün mövzuları üzrə mühazirə mətnləri, müzakirə sualları və tapşırıqlar, habelə müxtəlif növ məşğələ materialları elektron formatda Universitetin saytında “Virtual universitet” bölməsində yerləşdirilir.

XI. Mövzuların məzmunu və tədris-tematik bölgüsü

s/s	Mövzuların adı	Mövzunun əsas məzmunu	Saat	Mühazirə tarixi
1	Qədim dünya diplomatiyası tarixindən	Qədim Şərq diplomatiyası tarixindən. Qədim şərq ölkələri arasında dövlətlərarası münasibətlər. Assuriya dövlətinin beynəlxalq siyasəti. Aşşurbanipalın diplomatiyası. Qədim Yunan diplomatiyası. Makedoniyalı İsgəndərin xarici siyasəti və diplomatiyası. Respublika dövründə Roma diplomatiyası. Bizim eranın I əsrində Romanın Şərq siyasəti.	2	
2	Orta əsrlərdə beynəlxalq münasibətlər	Erkən orta əsrlər dövrünün əsas xüsusiyyətləri. Bizans imperiyası Yustinianın hakimiyyəti illərində.	2	

		Böyük Karln diplomatiyası. Ərəb xilafətinin qonşu dövlətlərlə münasibətləri. Ərəb xilafəti diplomatiyası. Xaç yürüşləri dövründə beynəlxalq vəziyyət. Orta əsrlərdə Azərbaycan diplomatiyası.		
3	XV və XVI əsrlərdə Azərbaycan diplomatiyası	Azərbaycanın Avropa dövlətləri ilə diplomatik əlaqələrinin iqtisadi əsası. Azərbaycanın Avropa dövlətləri ilə diplomatik əlaqələrinin genişlənməsində xarici siyasi amilin rolu. Ağqoyunlu dövlətinin Avropa ölkələri ilə diplomatik əlaqələri. Səfəvi dövləti və XVI əsrdə beynəlxalq münasibətlər.	4	
4	Yeni dövrün birinci mərhələsində beynəlxalq münasibətlər (XVII əsrin II yarısı – XVIII əsr)	XVII əsrin ikinci yarısında beynəlxalq münasibətlər. Qərbi Avropa ölkələri diplomatiyası. XVIII əsrin birinci yarısında beynəlxalq münasibətlər. Avropa dövlətlərinin xarici siyasəti. Rusiyanın Avropa dövlətləri sistemində rolunun artması. I Pyotrun diplomatiyası. Rus-türk müharibələri və beynəlxalq vəziyyət. Avropa dövlətlərinin Polşa uğrunda mübarizəsi. ABŞ-ın yaranmasının beynəlxalq münasibətlərə təsiri. ABŞ-ın Avropa dövlətləri ilə diplomatik əlaqələr yaratmaq cəhdləri. Fransa inqilabı dövründə beynəlxalq münasibətlər. Fransaya qarşı Avropa dövlətlərinin ittifaqı.	2	
5	XIX əsrin birinci yarısında beynəlxalq münasibətlər	Napoleon müharibələri dövründə beynəlxalq münasibətlər. Tilzit sülhü və onun mahiyyəti. Fransa – Rusiya müharibəsi. Rus ordusunun Qərbi Avropaya daxil olması. Vyana konqresi və beynəlxalq nəticələri. Leypsiq altında “Xalqlar döyüşü”. Alman ittifaqının yaradılması. Saksoniya məsələsinə dair saziş. Kontinental blokada haqqında dekret. Rus-türk münasibətləri. Buxarest sülhü. Koalisiya iştirakçıları arasında ziddiyyətlər.	2	
6	Müqəddəs İttifaqın təşkili və Avropada irticanın güclənməsi prosesinin beynəlxalq münasibətlərə təsiri	“Müqəddəs ittifaq”ın təşkili və Avropada irticanın güclənməsi. XIX əsrin 20-40-cı illərində Avropada beynəlxalq münasibətlər. XIX əsrin 20-40-cı illərində “Şərq məsələsi” ətrafında beynəlxalq ziddiyyətlər. Qara dəniz boğazlarına dair London konvensiyası. Balkanlarda vəziyyət. Qərb dövlətlərinin Çində siyasəti. ABŞ-da İkinci İstiqlaliyyət müharibəsi. Gent müqaviləsi. Abolisionistlər hərəkatı. Luizana ərazisinin Fransadan alınaraq ABŞ-a birləşdirilməsi. Fransada II Respublika dövrü. “Belçika məsələsi”. Ünkər – İskələ sazişi.	2	

7	Böyük dövlətlərin müstəmləkə siyasəti şəraitində beynəlxalq münasibətlər (XVIII əsrin sonu – XIX əsrin birinci yarısı)	XVIII əsrin sonu-XIX əsrin birinci yarısında Avropa dövlətlərinin müstəmləkə siyasəti. Müstəmləkə siyasətində dəyişikliklər. Rusiyanın Qafqaz və Orta Asiyada siyasətinin fəallaşması. Rusiya müstəmləkələrinin genişlənməsi. İngiltərə və Fransanın İranda siyasəti. Qərb dövlətlərinin Çində siyasəti. Rusiyanın Çinə münasibətdə siyasətinin ümumi istiqamətləri.	2	
8	XIX əsrin ikinci yarısında beynəlxalq münasibətlər	Kırım müharibəsi ərəfəsində Avropada beynəlxalq vəziyyət. Kırım müharibəsi və Avropa dövlətləri. Paris sülh konqresi. Avropa dövlətləri arasında diplomatik mübarizə. Rusiyanın beynəlxalq aləmdən təcrid edilməsi. Avstriya-macar münaqişəsi. Çinin Qərb dövlətlərindən asılılığının güclənməsi. ABŞ-ın Çin siyasəti. Vyana sisteminin çökməsi. XIX əsrin 50-ci illərində beynəlxalq münasibətlərdə “Şərq məsələsi” nin yenidən birinci yerə çıxması.	2	
9	ABŞ-da vətəndaş müharibəsi və Avropa dövlətləri beynəlxalq münasibətlər sistemində	ABŞ-da vətəndaş müharibəsi. XIX əsrin 60-cı illərində Rusiya-ABŞ münasibətləri. Orta Asiyada Rusiyanın işğalçı müharibələri. Prussiyanın Almaniyayı birləşdirmək siyasəti.. Fransa-Prussiya müharibəsi və beynəlxalq münasibətlər. Avropa dövlətlərinin müharibəyə münasibəti. Rus-türk müharibəsi. Berlin konqresinin qərarları və onun Avropa diplomatiyasına təsiri.	2	
10	XIX əsrin sonu – XX əsrin əvvəllərində dövlətlərarası ziddiyyətlərin kəskinləşməsi şəraitində diplomatik münasibətlər	Üçlər İttifaqının təşkili və onun beynəlxalq münasibətlərə təsiri. Rusiyanın Yaxın və Orta Şərqdə siyasəti. Uzaq Şərqdə böyük dövlətlərin siyasəti. Yaponiya-Çin müharibəsi. ABŞ-ın Latin Amerikasında siyasəti. Avropa dövlətlərinin Yaponiyaya münasibətdə siyasəti. Rus-yapon müharibəsi. Antantanın yaranması. Avropanın iki bloka parçalanması və beynəlxalq nəticələri.	4	
11	Birinci dünya müharibəsi ərəfəsində dünya diplomatiyası (1908-1914)	Avropa dövlətlərinin Balkan siyasəti və Balkan böhranı. Fransa-Almaniya münaqişəsi. II Mərakeş böhranı. Revel, Rakkoniki və Potsdam sazişləri. Bu sazişlərin beynəlxalq münasibətlərə təsiri. Böyük dövlətlərin Uzaq Şərq siyasəti. Balkan müharibələri və onun dünya siyasətinə təsiri.	4	
12	Balkan müharibəsi və dünya siyasəti	I Balkan müharibəsi. II Balkan müharibəsi və onun nəticələri. Bolqarıstan və Rumıniya Antanta ilə mərkəz dövlətlərin mübarizə obyektinə. Balkanlar Avropanın “barıt çəlləyi” kimi. Ədirnə və ətraf ərazilərin Türkiyəyə	2	

		qaytarılması. Cənubi slavyan torpaqlarının işğalı. 1908-1909-cu illər Bosniya böhranı		
	Yekun:		30	
		Final imtahanı		

SEMİNAR-MƏŞĞƏLƏLƏR: HAZIRLIQ VƏ QIYMƏTLƏNDİRMƏ

Seminar-məşğələ dərslərində tələbə öz fikirlərini məntiqi ardıcılıqla ifadə və izah etməyi, habelə arqumentlərlə əsaslandırmağı bacarmalıdır. Buna nail olmaq üçün tələbə:

- 1) Seminar məşğələsinin hər bir mövzusu üzrə müzakirəyə çıxarılan suallarla diqqətlə tanış olmalı;
- 2) Müvafiq mühazirə materiallarını diqqətlə öyrənməli;
- 3) Mövzu üzrə tövsiyə edilən ədəbiyyatı oxumalı və öyrənməli;
- 4) Seminar məşğələsində müzakirəyə çıxarılan hər bir sual üzrə qısa çıxış hazırlamalı;
- 5) Mövzu üzrə verilən praktik tapşırıqlar və məsələləri yerinə yetirməklə praktik bacarıqlara yiyələnməlidir.

DƏRSƏ DAVAMIYYƏT

Təhsilalanlara 75%-lik davamiyyət limiti tətbiq edilir. Davamiyyət limiti üzrə yuvarlaqlaşdırma (7,5 q/b - 8 q/b) tətbiq edilmir. Fənn üzrə bu həddi aşanlar həmin fənn üzrə aralıq qiymətləndirməyə (sessiya imtahanına) buraxılmaz. Davamiyyət limitini aşmayan əyani təhsilalanlar üçün həmin fənn üzrə davamiyyətə görə bal verilmir.

FƏNN ÜZRƏ QIYMƏTLƏNDİRMƏ (Əyani təhsilalma forması üzrə)

UNEC-də bakalavriat səviyyəsində təhsilin bütün illəri üzrə fənlərin attestasiyası hər biri 50 bal formalaşdırıran cari və aralıq qiymətləndirmə (toplam 100 bal) əsasında həyata keçirilir. Cari qiymətləndirmə bakalavrların bilik və bacarıqlarının semestr ərzində qiymətləndirilməsi, aralıq qiymətləndirmə isə imtahan sessiyası zamanı həyata keçirilən qiymətləndirmədir.

Cari qiymətləndirmə üzrə 50 bal bakalavrların semestr ərzində topladıqları *aktivlik və ara qiymətləndirmə* ballarının cəmlənməsi ilə formalaşır. Aktivlik balı hər bir fənn üzrə semestr ərzində maksimal 20 bal ola bilər və bu bal tədrisi mühazirə və seminar dərsləri ilə həyata keçirilən fənlərdə seminar dərslərində alınan ballar əsasında fənlərin tədris növünə uyğun olaraq formalaşır.

Seminar dərslərində və praktik məşğələlərdə qiymətləndirmə 10 ballıq şkala əsasında həyata keçirilir və həmin ballar EDUMAN sistemində aşağıdakı nisbətlərdə hesaba alınır:

- 10 bal = 5 bal
- 9 bal = 4,5 bal
- 8 bal = 4 bal
- 7 bal = 3,5 bal
- 6 bal = 3 bal
- 5 bal = 2,5 bal
- 4 bal = 2 bal
- 3 bal = 1,5 bal
- 2 bal = 1 bal
- 1 bal = 0,5 bal

Qeyd: fənnin tədris növü mühazirə, seminar və laboratoriya olduğu zaman seminar dərsi üzrə bal nisbəti EDUMAN sistemində 10 bal = 2,5 bal nisbətinə uyğun hesaba alınır:

Seminar dərslərində (qabiliyyət tələb edən fənlər istisna olmaqla) alınan ballar əsasında formalaşan yekun aktivlik balı aşağıdakı düsturla müəyyən edilir:

$$B = (((b_1+b_2+b_3+\dots+b_n)/s)*m)/10$$

Burada,

- B - yekun aktivlik balı;
- b - seminar dərslərində alınan müxtəlif ballar;
- s - semestr ərzində verilən cavabların sayı;
- m - aktivlik balına ayrılan maksimal bal;
- 10 - bir seminar dərslərində toplanan maksimal baldır.

Bakalavrlar semestr ərzində cəmi 4 dəfə, hər dəfə isə 10 bal aldığı halda maksimal aktivlik balını - 20 balı toplamış olur. Bu halda nəticə sistemdə $((10+10+10+10)/4)*20)/10 = 20$ olaraq hesaba alınır.

Maksimal bal toplaya bilməyənlər isə istədiyi halda 5-ci, 6-cı, 7-ci və s. dəfə cavab verməklə aktivlik balı toplaya bilərlər. Bu zaman müəllim ilkin olaraq həmin qrupda ümumilikdə 4 dəfə cavab verməyənlərdən başlamaqla növbəlilik prinsipi əsasında bakalavrların cavab verməsi üçün imkan yaradır.

Bakalavrlar semestr ərzində seminar dərslərində 4 dəfədən az cavab verdiyi halda çatışmayan cavab sayı sistem tərəfindən “0” bal olmaqla nəzərə alınır. Məsələn, əgər hər hansı təhsilalan bir fənn üzrə semestr ərzində cəmi 2 dəfə seminar dərslərində cavab verib və hər dəfə 10 bal aldığı halda onun yekun aktivlik balı hesablanan zaman həmin təhsilalanın nəticəsi $((10+10+0+0)/4)*20)/10$ kimi hesablanır. Seminar dərslərində ümumiyyətlə balı olmayan tələbənin aktivlik balı isə “0” bal hesab edilir.

Semestr ərzində təhsilalanların hər bir fənn üzrə topladığı nəticə tam olmadığı halda semestrin sonunda sistem tərəfindən adi riyazi qaydada həmin nəticələr yuvarlaqlaşdırılır (məs. 6,5 bal – 7 bal kimi nəzərə alınır).

Ara qiymətləndirmə. Hər bir fənn üzrə semestr ərzində maksimal 30 bal formalaşdıran və ilk 7 tədris həftəsi ərzində keçilmiş mövzular üzrə (7-ci həftə də daxil olmaqla) aparılan qiymətləndirmədir. Ara qiymətləndirmə mərkəzləşdirilmiş qaydada test və ya yazılı üsulda 8-ci və 9-cu tədris həftələri ərzində keçirilir və təhsilalanlara həmin dövrə qədər mühazirəsi tamamlanmayan mövzu üzrə test və ya yazılı cavablandırılan sual təqdim edilmir. Fənlər üzrə (alt qrup fənləri də daxil olmaqla) ara qiymətləndirmə tədris prosesi dayandırılmadan bakalavriat səviyyəsində əks dərəcə növbələrində, magistratura səviyyəsində isə cədvəl üzrə dərəcə olmayan günlərdə, zərurət yarandığı halda isə şənbə günlərində keçirilir. Şənbə günləri ara qiymətləndirmə ilə əlaqədar əmək fəaliyyəti göstərən əməkdaşlara onların istəklərinə uyğun olaraq ara qiymətləndirmənin keçirildiyi təqvim ayı ərzində əlavə istirahət günü - “əvəzgün” verilir.

Ara qiymətləndirmənin cədvəli bir fənn - bir gün prinsipinə əsaslanmaqla ardıcıl günlər üzrə tərtib olunur və 6-cı tədris həftəsinin sonuna qədər UNEC-in saytında elan edilir.

Test üsulunda keçirilən ara qiymətləndirmə zamanı hər bir fənn üzrə təhsilalanlara 30 test təqdim olunur. Testlərin hər biri 1 balla qiymətləndirilir və səhv cavablandırılmış testlər düz cavablara təsir etmir. Yazılı üsulunda keçirilən ara qiymətləndirmə zamanı isə hər bir fənn üzrə təhsilalanlara 3 sual təqdim olunur. Bu qiymətləndirmə zamanı hər bir təhsilalana fənlərin xüsusiyyəti nəzərə alınmaqla müxtəlif vaxt müddətləri verilir. Bu vaxt müddətləri UNEC Elmi Şurasının qərarı ilə müəyyən edilir.

Ara qiymətləndirmə üzrə üzrlü imtahanları (habelə olduğu halda texniki problem yaranmış imtahanlar) 11-ci tədris həftəsi ərzində eyni qaydada ardıcıl günlərdə keçirilir.

Qabiliyyət tələb edən fənlər üzrə ara qiymətləndirmə semestr ərzində yerinə yetirilən və hər biri 5 bal üzərindən qiymətləndirilən 6 fərdi işin (hər ay ərzində 2 iş olmaqla) qiymətləndirilməsi əsasında təmin olunur.

Fənlər üzrə ara qiymətləndirmə onların tədrisi formasından (əyani, hibrid və ya online) asılı olmayaraq universitetin imtahan zallarında və ya bu məqsədlə müəyyən edilən auditoriyalarda test, qarışıq və ya yazılı üsullardan birinin istifadə edilməsi ilə keçirilir. Bu qiymətləndirmə üzrə nəticələr kağız formasında arxivləşdirilir.

Bakalavriat və magistratura səviyyələri üzrə təhsilalanlara 75%-lik davamiyyət limiti tətbiq edilir. Fənn üzrə bu həddi aşanlar həmin fənn üzrə aralıq qiymətləndirməyə (sessiya imtahanına) buraxılmır. Davamiyyət limitini aşmayan əyani təhsilalanlar üçün həmin fənn üzrə davamiyyətə görə bal verilmir. Qiyabi təhsilalma forması üzrə isə davamiyyət səviyyəsindən asılı olaraq maksimum 10 bal verilir.

Aralıq qiymətləndirmə. Test, yazılı, qarışıq, şifahi və ya qabiliyyət imtahanı üsullarından biri ilə hər semestrin sonunda keçirilən sessiya imtahanıdır. Bu imtahanlarda təhsilalanların qiymətləndirilməsi 50 bal üzərindən hər bir imtahan üsulu üzrə müəyyən edilən qaydada həyata keçirilir.

Aralıq qiymətləndirmə semestr ərzində keçilmiş bütün mövzular üzrə tərtib edilən testlər, yazılı və ya şifahi imtahan sualları (qabiliyyət tələb edən fənlər istisna olmaqla) əsasında həyata keçirilir. Bu qiymətləndirmənin cədvəli imtahanlar arasında minimum 2 gün fasilə verilməklə tərtib olunur. İmtahan cədvəli 13-cü tədris həftəsində UNEC-in saytında elan edilir.

Test üsulunda keçirilən aralıq qiymətləndirmə zamanı hər bir fənn üzrə təhsilalanlara 50 test təqdim olunur. Testlərin hər biri 1 balla qiymətləndirilir və səhv cavablandırılmış testlər düz cavablara təsir etmir. Yazılı üsulunda (qabiliyyət tələb edən fənlər istisna olmaqla) keçirilən aralıq qiymətləndirmə zamanı isə hər bir fənn üzrə təhsilalanlara 5 sual təqdim olunur. Bu qiymətləndirmə zamanı hər bir təhsilalana fənlərin xüsusiyyəti nəzərə alınmaqla müxtəlif vaxt müddətləri verilir. Bu vaxt müddətləri UNEC Elmi Şurasının qərarı ilə müəyyən edilir.

Aralıq qiymətləndirmə üzrə üzrlü imtahanları (texniki problem yaranmış imtahanlar da daxil olmaqla) sessiya bitdikdən sonra eyni qaydada ardıcıl günlər ərzində keçirilir.

Fənlərin tədrisi formasından (əyani, hibrid və ya online) asılı olmayaraq bütün imtahanlar universitetin imtahan zallarında və ya bu məqsədlə müəyyən edilən auditoriyalarda test, qarışıq, yazılı, şifahi və ya qabiliyyət imtahanı üsullarından birinin istifadə edilməsi ilə keçirilir. Bu qiymətləndirmə üzrə nəticələr kağız formasında arxivləşdirilir.

Cari və aralıq qiymətləndirmə. Tədrisi mühazirə və seminar dərslərindən ibarət olmaqla həyata keçirilən fənlərdə cari qiymətləndirmə üzrə 50 balın 20 balı aktivlik balı hesabına (10 bal = 5 bal nisbətində seminar dərslərində toplanan bal), 30 balı isə ara qiymətləndirmə əsasında təmin edilir. Aralıq qiymətləndirmə üzrə 50 bal - test və ya yazılı üsulda keçirilən sessiya imtahanı əsasında formalaşır.

İMTAHAN VƏ İMTAHANA GƏDƏR TOPLANAN BALLAR ƏSASINDA SEMESTR NƏTİCƏSİNƏ GÖRƏ QIYMƏTLƏNDİRMƏ

91-100 bal	əla	A
81-90 bal	çox yaxşı	B
71-80 bal	yaxşı	C
61-70 bal	kafi	D
51-60 bal	qənaətbəxş	E
51 baldan aşağı	qeyri-kafi	F

QEYD: İmtahanda minimum 17 bal toplanmasa, imtahana qədər yığılan ballar toplanmayacaq.